

122. La caça (Alaró)*Informador:* Joan Mulet i Rosselló*Edat:* 54 anys*Transcriptors:* J. Veny, L. Pons*Enquestadors:* J. Veny, G. Oliver*Data:* 31 juliol 1975*Comentari:* Vegeu les il·lustracions 24, 25, 26 i 27.

122

La caça

(Alaró)

æstid disp,æst æna kæs'a | dæm,a dæ mæt'i | i mæt,en d æfæk'a | æ læ ts'ing^k | dær
mæt'i | pær æsæ t'enz æ f,e s æw'ajt | f,e s æw'ajt | i: | i kl'a | dæ væy,æðæ tsæ
præz,entæ sæ k'æβr ɔ n,o sæ præz'entæ || pærɔ læv,ɔ prok,ur æ v,æwæ si n træp
'unæ | i læ s,erk æ læ m'alæ | mol dæ p,its e dujtæ s'ort | m,oltæ væy'æðæs || æŋ
f'in <1> || æmb æskop'etæ | i k,usæ ærβis'enkæ | æ læ m'alæ <2> || 'ombre! | sæ
k,usæ: v'a unæs tr,entæ pasæz dæv'ant | i s,erkæ sæ k'asæ | i kwan l æf'ekæ |
pwez un ,omo prok,uræ ndævinæll'e i: | i mætæll'e <3> 'ombre! | æmb æskop'etæ
æ e kæs,ab bæst,an dæ p'i tsensæ skop'etæ | kæ mple,avæn sæ f'uræ | i sæ
tsænd'eræs | pær,ɔ a rib,at æ se tam priv'at i riγur'os kæ | sæ m,untæ tsæ s,on tan
gr'æsæs | kæ no konv'e | æriskæmm'oz æ pæyæn,ε k'ap | <4> no! | no! | æj ,a mol
dæ k'otos | pær,ɔ sæ værit'am m ætræv'esk æ sælt,a kolk'un | p'erkæ | æ ðinz æs
pw,estos l'iβrez æj a p,økæ k'ɔzæ || <5> æs k,ɔtoz æk'ets? | no | s,om mol sænz'ils
| ælær'o | k,ɔŋ kæ no b'u | no b,undæ sæ k'asæ | æðæm'ez æst,am æntærap p'erkæ |
æs kæsæðo | s ænt,eræ ðæ t'ot no æj a γw'arðæs | i kl'a | i: sæb,em sæz ,oræs kæ
dæn l 'amo | i i | æl fot,em um p'øk | <6> s'i | s'i | s'i | tæmb'e m æyæ <7> es
dist'int | <8> 'ombre! | tæmb,e læ m'alæ | æ læ m'alæ | fe fæk,a s æb'art | i k,ɔn s
a skæmp'at | pweɬ læv,ɔ prokur,a vi'at | vi'at | kæ | æv,uj za mæ ræt'ir | p,erkæ
no puk æna vi,ad dæ kwan tæn,iæ vint aj m'enos | he! || <9> n e m,ɔrtæz βæst'an
| bæst'antæs | n'o æf rækl,am no l e prættikam m'aj | i m æyæ'æðæ || pærɔ v,uj za
m o ðæm,anæ s f'ij | pær kæsær'i | i kla | konsæyir,e kæ za: n te 'unæ dæ pærð,iw |
p'r,ɔ no sæb,em si r m,askl ɔ fæm'eɬæ | æŋk,aræ no a fet 'ows | æf,i es k'æ ||

<1> Enquestador: «Això, que va amb cans o ...? Com va?».

<2> Enquestador: «I com va, com funciona es sistema de caçar amb cusses eivissenques?».

<3> Enquestador: «I si no van amb escopeta?».

<4> Enquestador: «Vostès, aquí a Alaró, poren caçar pertot o ...?».

<5> Enquestador: «I de què solen ser aquests, això que està privat?».

<6> Enquestador: «Amb perdiu també anau a caçar?».

<7> Enquestador: «És distint?».

<8> Enquestador: «Com ho feis?».

<9> Enquestador: «I el reclam?».

122

La caça

(Alaró)

Estic disposat a anar a caçar demà de matí, i me tenc* d'aixecar a les cinc des matí, per esser* a temps a fer s'aguait, fer s'aguait i ... i, clar, de vegades se presenta sa llebre, o no se presenta, però llavò* procur* a veure si en trob* una, i la cerc* a la mala,* molts de pics he duita* sort, moltes vegades, en fin.*

Amb escopeta i cussa eivissenca, a la mala.*

Hombre!* Sa cussa va unes trenta passes davant i cerca sa caça, i, quan l'aixeca, pues* un homo* procura endevinar-la i ... i matar-la.

Hombre!* Amb escopeta; hei* he caçat bastants de pics sense escopeta, que empleaven* sa fura i ses senderes, però ha arribat a ser tan privat i rigorós que ses muntres* se... són tan grosses, que no convé arriscar-mos* a pagar-ne cap.

No! No! Hei* ha molts de cotos,* però, sa veritat, m'atrevesc* a saltar qualcun perquè a dins es puestos* libres* hei* ha poca cosa.

Es cotos* aquests? No, són molt senzills a Alaró; com que no abu... no abunda sa caça; además,* estam* enterats,* perquè es caçador s'entera* de tot, no hei* ha guardes i, clar, i sabem ses hores que dorm l'amo, i ... i el fotem* un poc.

Sí, sí, sí, també m'agra...

És distint.

Hombre!* També a la mala,* a la mala,* fer aixecar s'esbart; i con* s'ha escampat, pues* llavò* procurar aviat, aviat que avui ja me retir* perquè no puc anar aviat de quan tenia vint anys menos.* He! N'he mortes bastant... bastantes.

No, es reclam no l'he practicat mai, i m'agrada; però avui ja m'ho demana es fii* per caçar-hi, i, clar, conseguiré que ja en té una de perdiu, però no sabem si és mascle o femella, encara no ha fet ous; així és que ...

S'aguait, s'aguait, fer un aguait; que és esperant que vengà* sa claror, a un puest* que sa caça entra a dormir, i l'esperam,* que ella ve de per vila,* ella ve o de fes-tejar o de pasturar, no sabem.

<10> s əɣw'ajt | s əɣw'ajt | f,e wn əɣw'ajt | kə es | əsper,əŋ kə v,ɛŋgə sə klər'o | ə um pw,esto kə sə kas 'entrə | ə durm'i | i | əsper'am || k ,eɬə ve ðə pər v'ilə | ,eɬə ve ðə fəstədʒ,a ðə pəstur'a | no səbem | <11> 'ombre! | tən'im | tən'im əs tər,enos t'an 't'an | min'ats | k,əm əw d,eim ək'i | kə səb,em um port'eɬ | səb,em un tir'aŋ | əŋ f'in | pw,estoz 'abits | kən d,eim | pər zəurər,i unə ɬ'eβrə pər kə ʒ,ə se pw'estos kə si n,o ʔ a ɬ'eβrə | ə ʔ əwra ʒ'as | əw se s'ert | kə si no ,a sə ɬ'eβrə | ə ʔ əur,a un ʒ'as || əf,ə l lo mət,ej də s,eβrə un 'ayrə | d əskl,atəs'aŋ kən d,eim əm məɬurk'i | pwes | səb,em um pw,esto əɣr,e pər unə ɬ'eβrə ðə pər kun'i | əf,ə p,al də sə rib,erə də sə munt'aŋə | p,er kə pəs pl'a | no l e visk'ut || <12> no | no | dom,es tən,im əs kun'ij | sə ɬ'eβrə | sə pərð'iw | i | gw,allərəs mɔl p'əkəs || v,e sə s'eɣə | pər,ə təmb,e no z ðəs pw,estos k əβ'undə | pərə v'a'ə! | əm mət,am kɔlk'unə | əs t'ort | əs tor s'i | pər,ə ʔ əs t,ort əl kəs'am əŋ fil'ats | sə məzur'ia | i əmb əskop'etə <13> || s'i | s'i | ez m,ol dəvərt'it | li d,eim əs k'əɬ | ək,i on kəs'am | k es | ʔ :: um pw,esto də p'aso | kə kw,an sə n v,an ə ʒ'ewrə | ə k,ən s əf'ekən də ʒ,ewrə | ,awbə i ð orəb'aʃə | i ɬəvə e ʃ ,a əz ɣran d'ia | kə s t,or sə dəspl'asə | d um pw,esto kə kuk'edʒə | ə mənʒ,a ul'ivə | ɬəv'ənsəs | i d,eim əz ɣran d'ia | p,er kə əf,ə ʒ,a z də lə' n,əw ən əm'unt || <14> bw'eno! | əs fil'at | es | duəs k'əŋəs | əmb 'unə :: i əmb ,unə f'ərʃə | pər kə w dir,e ben əm məɬurk'i | ,unə f'ərʃə | də f,il mɔl f'i | n'eɣrə | kə | be | inklu,z əs ki k'asə | ər,i bə pərðəll'e də v,istə kə n'o | no w s'ap | i kl'a! | i əs t,ort əj p'eɣə | i s ,əmo pwez ək'opə | əs fil'at | i li əstr,ɛŋ əs k'ap | si | əf,ə z ə tsist'emə ðə | dəs t'ors || ə ʃ ,a sə ɬəwə | kə j a z ɬəw'e | k ez ,un kə sə dəd,ikə | ə pərə ɬ'əwəs | kə m p'arə | bw,eno! sət'sentəs | mil | n i a kə d,iw ʒə t,ɛŋk um pər'aŋ | də siŋs,entəs ɬ'əwəs | s ,əltrə d'iw ʒ'ə l t,ɛŋ də m'il | pwez | ək'eɬ | p,əzə k'uk | əfik'at | əmb ,unə p'uə | d əðzələɣ'erə | ə unə f'uʃə | d 'ewrə | p,er kə s əɣw,antigə fr'esk | əs k'uk | i k'asə | i kl'a || ə 'a | ə ʃ ,a sə b'andəs | i ɬəvə ə ʃ ,a sə t'ibə | k ,ez lo kə k'aw dəm,unt əs t'ort <15> də pr'edəs | də pr'edəs | sə ɬ,əwə sə f,a ðə pr'edəs | i a un | un | uns | un ɣərɔt'ets | d əwb'o | ,ə də ʒənəβris'o | k es | kə n,o s f'əts'ibblə | ə be sə r'omp ə no s fləts'ibblə | i p,asə f'ə || <16> s'i: si si kar'aj! | ʒə t,ɛŋk un k'upat | k ,ez əŋ f'esk | blaw | i m p,arə m'oltəs || <17> ər ɣərβəɬ'ets | s'i | əf,ə a ntr,at əm

<10> Enquestador: «I en lloc d'anar a caçar amb cans, un que hi vulgui anar es dematí, per exemple, a esperar ... Com se diu d'aquesta manera de caçar?».

<11> Enquestador: «I com ho coneixen que passen per allà, sa caça?».

<12> Enquestador: «Caça major, n'hi ha aquí, a Alaró?».

<13> Enquestador: «Pot explicar una miqueta el sistema aquell dels filats?».

<14> Enquestador: «Com ho fan?».

<15> Enquestador: «De què se fa?».

<16> Enquestador: «Modernament, se'n paren encara de lloves?».

<17> Enquestador: «I el de ferro ...?».

Hombre!* Tenim ... tenim es terrenos* tan ... tan minats, com heu* deim* aquí, que sabem un portell, sabem un tirany, en fin,* puestos* hàbits,* com deim,* per jeu-re-hi una llebre, perquè jo sé puestos* que, si no hei* ha llebre, hei* haurà jaç, heu* sé cert, que, si no hei* ha sa llebre, hei* haurà un jaç. Això és lo* mateix de sebre* un agre d'esclatasangs, com deim* en mallorquí, pues* sabem un puesto* agrer* per una llebre o per coní,* això parl* de sa ribera de sa muntanya perquè pes pla, no l'he viscut.

No, no, domés* tenim es coní,* sa llebre, sa perdiu, i guàtleres,* molt poques; ve sa cega, però també no és des puestos* que abunda, però, vaia!* en matam* qualcuna. Es tord, es tord, sí; però es tord, el caçam* amb filats sa majoria, i amb escopeta.

Sí, sí; és molt divertit; li deim* es coll,* aquí on caçam,* que és ... eee ... un puesto* de passo,* que quan se'n van a jeure, o con* s'aixequen de jeure, alba i d'horabai-xa. I llavò* hei* ha es gran dia que es tord se desplaça d'un puesto* que cuqueja* a menjar oliva, llavonses;* i deim* es gran dia, perquè això ja és de les nou en amunt.

Bueno!,* es filat és dues canyes, amb una ... amb una xerxa,* perquè heu* diré ben en mallorquí, una xerxa,* de fil molt fi, negra, que, bé, inclús* es qui caça arriba a perde-la* de vista, que no ... no heu* sap; i clar! i es tord hei* pega i s'homo,* pues,* acopa* es filat, i li estreny es cap. Sí, això és es sistema de ... des tords. Hei* ha sa lloua,* que hi ha es llouer,* que és un que se dedica a parar lloues,* que en para, bueno!,* set-centes, mil. N'hi ha que diu: «Jo tenc* un parany de cinc-centes lloues»,* s'altre diu: «Jo el tenc* de mil»; pues* i aquell posa cuc, aficat* amb una pua d'atzelaguera,* a una fuia* d'heura, perquè s'aguàntiga* fresc es cuc, i caça. I clar. Hei* ha ... hei* ha ses bandes,* i llavò* hei* ha sa tiba,* que és lo* que cau damunt es tord.

De predes,* de predes,* sa lloua* se fa de predes;* hi ha un ... un ... uns ... uns garrotets, d'albó o de genebrissó,* que és ... que no és flexible, o bé se romp o no és flexible, i passa això.

Sí, sí, sí. Carai!* Jo tenc* un cunyat, que és en Xesc Blau i en para moltes.

Es garbellets.* Sí, això ha entrat en moda, però eee es paranyer no n'emplea,* eee principalment és sa lloua.* Ara, aquests domingueros* paren garbellets,* per aquí i per allà, però, vaia,* no és eficaç, no és ... no és com sa lloua.* Sa lloua,* hei* ha paranyer que, dos-cents, cent-cinquanta; bé, hei* ha fetxes* que no en gafa* trenta, però, vaia,* quan hei* ha s'abundància des tords, se gafen* molts de tords amb sa lloua,* molts.

Sí, sí, es llouer,* es llouer.* Hei* via* ... hei* via* possessions que n'hi havia set o vuit com a Soller; hei* via* set o vuit paranyes, ja, jo amb certesa no heu* sé, però es mínim, més de mitja dotzena. Carai!,* aquell homo* s'hi vivia; hei* via* homo* que deixava ses sabates per anar a parar ses lloues* sa temporada de tords, és dir, que era sabater, jo en conec, i deixava ses sabates per anar a parar lloues,* sí, sí.

m'wðə | per'wə: | əs pərən'e | no n əmpl'eə | ə: prinsipalm,ent e tsə ʔ'wə |
 'arə | ək'ets | doming'eros | p,arəŋ: gərbəʔ'ets | pər ək,i | pər ʔ'ʔ'a | pərə v'ajə
 | n,o z əfik'as | n,o z no s k,ən sə ʔ'wə || sə ʔ'wə ə ,a | p'ərən'e | kə | dos'ens
 | s,en siŋkw'antə | be | i a f,etfəs k'ə | noŋ g,afə tr'entə | pərə v'ajə | kwant ə
 'a | s əβundans,i dəs t'ors | sə ɣ,afəm m,ol də t,ors ən sə ʔ'wə | mols | <18> ||
 si | si | əʔ ʔow'e | əʔ ʔow'e | əj v'ia | əj v,ia posəsi'oj kə n i əv,ia s,et ə v'ujt
 k,əm ə soʔər'ik || əj v,ia set ə v,ujt pər'ajns | ʒa ʒ,ə n sər,t,ezə no w s'e | pər,ə
 ər m'inim m,e' də m,izə dotz'enə | <19> kar'aj! | əkeʔ ,əmo s i viv'ia | əj via
 ,əmo kə ðef,avə sə tsəb'atəs pər ən,a pər,a səʔ ʔ'wəs | sə təmpor,adə ðə
 t'ors | ə' d'i | k ,er' səβət'e | ʒ,ə ŋ kon'ek | i ðef,avə sə tsəb'atəs pər ən'a || ə
 pər,a ʔ'wəs | si | si || <20> 'ombre! | p,erkə no du um p'es | əðəm'es | no || ə
 'ə ð,inz əs for,at kə sə d'efə | dom,ez ij p'asə | ə' əs t'ort | i ʔə n'o | no du ,unə
 bələnsəd,adə f'ortə pər peɣ,a dəm'unt p,erkə si k,ejə ð unə əlt,urə s'i kə |
 əskləfər,iə | pər,ə ðom,e tsə tr,attə ðə kw,atrə d'its | domes t'ombə || x! || ə 'a
 ək,i soʔər'ik | s ulivər'et | səm b'eryəs || səŋ kəð'enə | əm f'in | um ɣəm,e ðə
 ðə posəsi'oj kə sə pər,avən ʔ'wəs | əv,uj ə p'əkə d,ə | ʒa s ,a rətir'at || <21>
 əs k,ud də t'erə | k,ud də t,erə ,ez əz m,ez əfik'as | ə: s 'a: | s a kri,at ək,ed də
 rusiŋ'ol | pər,ə prinsipalm,en dom,es pəz ɣərbəʔ'et | p'ər,ə z ʔow'e |
 prinsipalm,en ək,ek kə koneg ʒ'ə | es k,ud də t'erə || k,ud də t'erə || <22> s'i |
 sə r'atə | sə r,atə va roβ,a s k'uk | kəm | kəm | sə mil'anə || i ʔəv,ə əj ,a sə sə
 səlvəd,izə də n'it | k ,ez əz m'of | sə: | ər m'art | kə f,am pəs,adə də m'art |
 sə d,iw pəs,adə ðə m'art | pw,ez ə robənn'e | də' d'ə' d'ə t,or gəf'ats | k e' mes
 f,asil kə kəsəll'os || j ə' most'el | ə' most'el təmb,e sə ðəð'ikə || i əʔ ʔow,e
 r,ibə kon'efə | k,inə klas 'es kə | ej a pr'es | d ənim'al | k,in ənim'al ,es kə | əj a
 pr'es | dəɣ,ut ə lo kə ð'efə | səɣ,on səs kl,asez də pl'oməs | ə si d'efə | əs k'ap |
 ə si ðom,ez li a pr,e tsə b'udə | s,ap si r'atə | ə si r m'of | ə si ər,ibə kon'ef 'eʔ
 | ,əz əʔ ʔow,e vərtað'e | kon,ef s ənim'al kə li pr'en | sə k'asə || <23> 'ombre!
 | s ənim'al mər b,ə ð əɣəf'a | ə: | ə' m'of | səlv'ad,ə | sə ʒən'etə || ə' most'el |
 sə m'artə | ə' m,ez dif'isil | ə' m'art | kə d,eim əm məʔurk'i | ez m,ez dif'isil |
 t,e un olf'ato || əmb ,unə pər'awlə | si | s əɣ'afə | əj a əsp'ertos | kən vən'ien |
 un t,ens kə vən'ia un | um mər't'e li ð,ejən | i rəkur'ia | tot ək,efə kurdiʔ'erə
 dur,ant uŋ grəp,ad də m,ezoz ðə s iv'ern | k ,es kwan v'al | sə p'eʔ | d ək,edz
 ənim'als | i əl kəs'avə | pər,ə s a pər'd'ut əfə | a rib,at kə n'o | kə no v'e || <24>
 li d'ejən | tr'ampəs | tr'ampə | k ,ez un əsp,esi ðə ɣərbəʔ'et | pər,ə no k,ejs kə
 k,asən əs t'ors | sin'o | d unə pl,əŋfə mol f'ortə | dəm'es | t,e unz əŋgrən'ad,əz
 | əŋ v,ez ð əf'i || k,əm əs t'ort | əlzə te f'i | ənt'ens? | i no sk'apə | ə: | ə r'omp
 | ə: n,o sən v'a || <25> si | səs posəsi,on li don'avən | ər d'i | ʔit | i: mənɣ'a | ən
 əkef ,əmo ki n,avə sə posəsi'o | ə' ð'i | kə n,avə məntəŋg'ut | kən d'ejm | əs
 t,ej kə kəs'avə ðinz ək'eʔə | i kw,an sə trəlləð,avə s 'altə | pw,ez ən,avə
 məntəŋg'ut | li don,avəm pər ʒ'ewrə | i məntənim'ent

Hombre!,* perquè no du un pes, además,* no; a ... a dins es forat que se deixa,
 domés* hei* passa e... es tord i allò no ... no du una balancejada forta per pegar da-
 munt, perquè si queia d'una altura sí que l'esclafaria, però domés* se tracta de quatre
 dits, domés* tomba, he!

Hei* ha aquí Solleric, s'Olivaret, son Bergues, son Cadena, en fin,* un femer* de
 ... de possessions que se paraven lloues;* avui a poques ja, ja s'ha retirat.

Es cuc de terra; cuc de terra és es més eficaç, eee ... s'ha ... s'ha criat aquest de
 rossinyol,* però principalment domés* pes garbellet,* però es llouer,* principalment
 aquest que conec jo, és cuc de terra, cuc de terra.

Sí, sa rata; sa rata va a robar es cuc, com ... com sa milana; i llavò* hei* ha sa ... sa
 salvatgina* de nit, que és es moix; sa ... es mart, que fan passada de mart, se diu pas-
 sada de mart, pues* a robar-ne, de ... de ... de tords gafats* que és més fàcil que caçar-
 los; i es mostel,* es mostel* també se dedica; i es llouer riba* a conèixer quina classe
 és que l'hi ha pres, d'animal, quin animal és que l'hi ha pres, degut a lo* que deixa se-
 gons ses classes de plomes, o si deixa es cap o si domés* li ha pres sa butza,* sap si és
 rata, o si és moix, o si ...; arriba a conèixer ell, es ... es llouer* vertader, coneix s'ani-
 mal que li pren sa caça.

Hombre!* s'animal més bo d'agafar, eee ... es moix salvatge, sa geneta, es mos-
 tel;* sa marta és més difícil, es mart, que deim* en mallorquí, és més difícil, té un ol-
 fato;* amb una paraula, sí, s'agafa, hei* ha expertos,* con* venien, un temps que ve-
 nia un ... un marter,* li deien, i recorria tota aqueixa cordillera* durant un grapat de
 mesos de s'hivern, que és quan val sa pell d'aquests animals, i el caçava; però s'ha
 perdut això, ha arribat que no ... que no vé.

Li deien trampes, trampa, que és una espècie de garbellet,* però no aqueixs que
 cacen es tords, sinó d'una planxa molt forta; demés* té uns engranatges, en ves* d'ai-
 xí, com es tord, els.e* té així, entens?, i no escapa, o ... o romp o no se'n va.

Sí, ses possessions li donaven, és dir, llit i menjar a.n* aqueix homo* qui nava* a
 sa possessió; és dir, que anava mantengut,* com deim,* es temps que caçava dins
 aquella, i, quan se trasladava* a s'altra, pues* anava mantengut,* li donaven per jeure
 i manteniment.

<18> Enquestador: «A ses possessions hi havia una persona encarregada de parar
 ses lloves?».

<19> Enquestador: «I hi vivien damunt això?».

<20> Enquestador: «I com era que no quedava esclafat [es tord]?».

<21> Enquestador: «Quina casta de cuc hi posaven?».

<22> Enquestador: «Hi ha cap animal que se dediqui a tibar, a tibar lloves?».

<23> Enquestador: «Quin és s'animal més bo d'agafar?».

<24> Enquestador: «Quines trampes preparaven?».

<25> Enquestador: «Antigament, pagaven per caçar aquests animals?».